

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Cap. 12. Quid sit libertas actus, & quibus operationibus co[n]ueniat. Et circa quæ obiecta, an sit denominatio intrinseca, & quomodò conueniat actibus imperatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38987

CAPVT XII.

*Quid sit libertas actus, & quibus
operantibus conueniat. Et cir-
ca que obiecta, an sit deno-
minatio intrinseca, &
quomodo conueniat
actibus impe-
ratis.*

132 **O**Mnia, & sola agen-
tia intellectualia
operantur liberè, quia omnia,
& sola illa sunt capacia foelici-
tatis, vtpotè quæ consistit in
scientià sine vlllo dolore. Bruta
enim neque scientiam habent,
sed tantùm cognitionem in-
seruientem vsibus vitæ, neque
possunt carere dolore, quia
egent sensu tactus alterabili à

H 4 con-

contrarijs, & essentialiter con-
nexo cum corruptibilitate. Li-
bertas ergò omnibus, & solis in-
tellectualibus debetur, quoniam
habet hanc, & non aliam utili-
tatem, vt agentia liberè accep-
tādo bonum virtutis mereatur
foelicitatem, vt præmium, quæ
nulli naturæ creatæ est debita,
independentè à merito; rursus
libertas cōuenit naturis poten-
tibus comparare bonum hone-
stum cum delectabili, vel vnum
honestum cū alio, vt infra
constabit: hæ autem sunt solæ
naturæ intellectuales. Nam
honestum non potest concipi,
nisi ab intellectu; est enim bo-
num abstractum à materiā, nec
cadens sub sensum; eiusque
conceptus fit per comparatio-
nem cū bono vniuersali, quod
bo-

bonum non potest concipi, nisi ab intellectu, hoc est à potentià cognoscitiuà omnium.

133 Ideò nec bruta, nec infantes habent libertatem, quia non cognoscunt bonum honestum. Imò probabilius est, eam non esse in ebrijs, in somniantibus, in amentibus. Isti enim sunt in eiusmodi statu, in quo non possunt mereri, aut demereri. Hoc autem posito melius est potentiam esse determinatam ad vnum, quàm determinari à se ipsa, vt supra vidimus. Ratio autem cur non possint mereri, aut demereri, est quia habent cognitionem adeò obscuram honestatis, vt moraliter non possent resistere in eo statu cognitioni boni sensibilis. Exigit verò natura, vt non exponan-

tur homines discrimini peccandi pro eo statu per se nō culpabili, sed naturali, in quo sint moraliter determinati ad peccandum. Et ideò exigit, vt pro tali statu non imputetur meritum, neque demeritum. Quo posito, vt dixi satiùs fuit, vt in eo statu daretur cognitio non relinquens indifferentiam ad operandum.

134 Libertas operationis est aliquid intrinsecum ipsi operationi. Probatur ratione negatiuā. Si enim esset talis partialiter per formā extrinsecā, posset assignari triplex tantū forma huius denominationis. Prima esset decretum Dei indifferens; ita vt si eadem operatio, quæ nunc est libera, fieret dependenter à decreto Dei executiuo volente
il-

illam determinatè, non esset libera. Altera esset cognitio indifferens, ita nimirum, ut eadem volitio, quæ est libera, quia tendit in obiectum, in quo cognoscitur aliqua malitia; esset necessaria, si in eo solum bonum cognosceretur. Tertia esset negatio actus imperantis, ex.g. si dicatur, quod eadem contritio, quæ est libera, si ego mihi eam non imperem per alium actum, est necessaria, si ego velim hinc, & nunc conteri. Non enim cum hac volitione coniungi potest negatio contritionis. Nulla verò ex his formis tribuit formaliter denominationem *liberæ*; ergò hæc denominatio est omninò intrinseca.

135. Probatur minor, primò de decreto Dei. Nam illud de-

cretum est extrinsecum etiam homini; & tamen libertas actus debet esse aliquid homini omnino intrinsecū; Est enim libertas de essentiā honestatis, vel inhonestatis, per quas homo fit formaliter melior, vel deterior, non potest autem aliquis non mutatus intrinsecè reddi formaliter melior, vel deterior ex aliquā tantūm variatione extrinsecā. Siquidem omnis perfectio, vel imperfectio formalis est vel aliquod nostrum esse, vel carentia illius. Et in hoc distinguitur Deus à creaturā, quod Deus per eādem indiuisibilem entitatem habet esse simpliciter, & simul optimè esse; at creatura, vt benè ait S. Thom. per id, per quod habet esse simpliciter, habet benè esse secundū quid.

quid, hoc est aliquod esse acci-
dentale, & completivum suæ
imperfectiois entitatiuę. Ne-
que obstat exemplū cognitio-
nis probabilis de obiecto con-
tingenti, quæ non est vera per
aliquid adæquatè intrinsecū, &
tamē est perfectio cognoscētis
maior quàm si esset falsa etiam
posito, quod in vtroq. casu ha-
beret æqualem probabilitatem.

136 Respondetur enim, si obie-
ctū est futurū, nullam esse perfe-
ctionem in cognoscente illam
veritatem, nisi in ratione mediij
vt infrà vtpotè, quæ nunc nihil
est, & cognoscens per omnia,
quæ sunt nunc, est indifferens,
vt habeat cognitionem veram,
vel falsam. Si autem cognitio
sit de veritate præsentis aut præ-
teritæ, vel dicendum est eius ve-
rita-

rita-

ritatem non esse perfectionem, cognoscētis, nisi in ratione mediij, quatenus est utilis ad hoc, ut ille in operando non erret, quia ratione etiam multa extrinseca possunt esse bona, vel dicendum est eam esse veram per relationem intrinsecam conformitatis cum obiecto.

137 Rursus non potest libertas actus haberi formaliter ab illo secundo capite, hoc est, ab entitate cognitionis indifferentis. Cognitionis enim non solum repræsentat bonitatem, & malitiam in obiecto utcumque, sed in obiecto, ut volibili, adeòq; repræsentat, esse honestum, vel inhonestum, velle tale obiectum; sed cognitio non repræsentat se ipsam tãquam obiectũ directum, quid-
quid

quid sit, an possit per virtuales
reflexionem tendere etiam in
se ipsam, coeterum semper de-
bet assignari aliquod obiectum
fundamentale, & directum,
adequatū, per quod ipsa cog-
nitio sit explicabilis, & distingi-
bilis ab aliā cognitione repræ-
sentante aliam veritatem; alio-
quin in explicandā cognitione
committeretur circulus vitiosus,
& infinitus. Debet ergo hone-
stas volitionis, quæ representatur
à cognitione, esse aliquid adæ-
quatè distinctum ab ipsa co-
gnitione. Sed honestas inclu-
dit essentialiter libertatem; ergo
libertas actus distinguitur adæ-
quatè à cognitione.

138 Deniq; non potest hæc
denominatio partialiter haberi
à tertio capite, hoc est à nega-
tione

tione actus imperatis. Fatemur quidem eiusmodi actum habere talem naturam, ut non solum sit excitatiuus specierum vtilium pro eliciendo actu imperato, sed etiam sit ita determinatiuus voluntatis, ut voluntas non possit cum illo coniungere negationem actus imperati, alioquin sequeretur, cum voluntate obseruandi omnia precepta, adeoque cum attritione sufficiente ad iustificationem in Sacramento, esse coniungibilem in obseruantiam precepti; Item sequeretur me posse velle quantum est ex me, id, quod est in mea potestate, & tamen simul illud non facere. Fatemur quoque, non sufficere ad honestatem actus imperati, quod ex natura sua potuerit esse liber, nisi re ipsa sit talis.

talis. Etenim si actus re ipsa depe-
deret à decreto Dei determinato
ad vnum, ita vt in ordine ad
ipsum actum imperatum volū-
tas non exerceret vllum nouū
dominium, magis quàm exer-
ceat circa actus externos, non
apparet quidnam noui meriti,
nouæq; laudabilitatis volunta-
ti afferat ipse actus imperatus.
quam porro laudabilitatem
negant amori Dei in patriâ etiã
illi Thologi, qui putant eum
esse entitatiuè indifferentem, vt
potuerit elici liberè in viã.

139 Dicimus ergo, actum
imperatum esse intrinsecè libe-
rum; idq; probamus, quoniam
imperatur vt liber; imperatur
enim tãquam honestus, & me-
ritorius; ergo ratio honesti, &
meritorij debet esse in illo adæ-
qua-

qua-

quatè distincta ab ipso imperio.
 Quin inò esset contra bonum
 institutum nature ita nobis de-
 disse dominium in nostras ope-
 rationes, vt hòc ipsò, quòd exer-
 ceremus tale dominium, ille
 operationes amitterent præci-
 puam bonitatem, ob quam
 sunt expetibiles. Hęc verò præ-
 cipua bonitas in nostris volutio-
 nibus est honestas, & meritum,
 ergo male institutum esset, vt
 hòc ipsò, quòd efficaciter velle-
 mus aliquam nostram opera-
 tionem propter eius honestatē,
 tota eius honestas doperiret.

140 Accedit, quòd sæpè ca-
 dunt sub præceptum multę o-
 perationes vt honestę, ex.g. cõ-
 tritio, vel attritio &c. & sine du-
 bio non implicat tale præceptū
 exigens à nobis specialem ho-

ne-

nestatem alicuius virtutis. Implicaret verò, si actus imperans efficax auferret libertatē actus imperati. Implicat enim dari tale præceptum, quod ego viollem, hoc ipsò quòd volo efficaciter illi obedire, sed hoc præceptum esset eiusmodi; ergò &c. Probatur minor, voluntas enim efficax obediendi huic præcepto redderet impossibile mihi honestatem actus imperati, quam præceptum exigit à me: & tamen omne præceptum ideò fit, vt sit motiuum subdito ad imperandam sibi efficaciter rem præceptam.

141 Neque obstat libertati actus imperati eius inseparabilitas ab imperante: hæc enim est necessitas cōcomitans non antecedens; siquidē nō prius natura,

turà, quàm actus imperatus, exercetur actus imperans ex cuius visione moueatur Deus ad offerendum concursum determinatum pro actu imperato sed in priori naturà ad vtrumque actum Deus offert concursum ita indifferentem, vt tamen vel debeat non elici actus imperans, vel simul etiam elici actus imperatus: Quare actus imperans non habet aliam prioritatem respectu imperati, nisi rationis, imò quando actus imperatur efficaciter pro aliquo determinato instanti, de quo tantum casu est præsens quæstio, abusive dicitur imperium. est enim potius amor quidam efficax inseparabilis à re amatà quantum est in potestate amantis. sed non significans vllum influxum amoris

moris in rem amatā. Æqui-
uocatio autem versatur in hoc,
quòd motiuum impellens ad
actum imperantē est causa tū
ipsius, tū imperati, propter eo-
rum inseparabilitatem. Et hinc
videtur ipse actus imperans esse
causa imperati, quamuis reipsa
non sit.

142 Reliquum est discernere,
inter quæ bona detur libertas.
In quā re distinguimus liberta-
tem diuinam à creatā. Deus e-
nim ideò est liber, quia nulla
existentia, aut negatio potest
illi augere aut minuere foelici-
tatem. quare tota libertas Dei
est in exercendo vel nō exercē-
do amore beneuolentię, conne-
ctendo, vel non connectendo
suam foelicitatem per amorem
efficacem cum foelicitate alte-
rius.

rius. Non est ergo necessè, ut Deus videat aliquod malum in obiecto, adhòc, ut illud nolit. Satis enim est si videat suã foelicitatem remanere plenissimam sine illo obiecto: At creatura, quippe quæ non est per essentiã foelix, ordinatur per suas volitiones ad querendam foelicitatem propriam, ad quam omnia obiecta possunt conferre per aliquam bonitatem, quæ in singulis est, nisi in ijsdem appareat aliqua malitia: non potest ergò creatura aliquid nolle nisi ex motiuo alicuius malitiæ, aliòquin repudiaret partem suã foelicitatis.

143 Insuper voluntas creatura nō est libera inter obiecta, quorū unum appareat continere totam bonitatem, quam continet ali-

ud,

ud, & aliquid plus. quicumque enim amat aliquid propter eius bonitatem, utiq; amat illam bonitatem, & omne id, in quo talis bonitas reperitur: sicut quicumque credit, A esse B, quia A est C. necesse est ut credat esse B, quidquid est C. Si ergo bonitas, propterquam est amabile vnum obiectum, est tota in obiecto opposito, implicabit amare illud obiectum, & non amare oppositum. sed opposita non sunt simul amabilia, ergo tale obiectum non poterit hic, & nunc amari. at oppositum amari poterit, quippe quod supponimus continere aliquam bonitatem vltra illam, quam aliud obiectum continet; ergo hoc necessario amabitur.

144 Hæc verò est ratio, cur nos qui non distinguimus vltimas

mas

mas indiuiduationes, ac proinde nō possumus affici erga bonitatem, prout indiuidualem non habeamus libertatem inter illa obiecta, inter quę nullā planē inuenimus dissimilitudinem.

145 Ex hoc probabiliter inferri potest, non dari libertatem in ordine ad bona purē sensibilia. Ea enim amantur propter solam delectationem, quam efficiūt in appetitu sensitiuo, quę delectatio, quidquid sit, an habeat varias species pro varietate obiectorum, non tamen cognoscitur, neque amatur à nobis nisi sub ratione vniuersalē delectationis maioris, vel minoris. Ideòque nunquam contingit, quòd aliquis, quærent meram delectationem, relinquat

quat illam, quam putat maiorem, & accipiat eam, quam putat minorem.

146 Potest tamen voluntas non amplecti illud bonū, quod sibi ab intellectu proponitur ut maius. Primò, quia remota, hęc potestate nō remaneret libertas. Semper enim ante omne exercitium libertatis debet dari propositio intellectus non libera. Quocircà, si eà posita necessariò sequitur acceptatio voluntatis pro obiecto quod apparet magis bonum, & ad hanc acceptationem sequitur necessariò alia operatio, & sic deinceps, nulla erit prima operatio libera, ac proindè omnes erunt necessariae. Secundò quia de fide est, meliùs esse operari honestè, quàm inhonestè.

stè.

stè. Si ergò non possumus amplecti, nisi id quod putamus esse meliùs; numquam peccare possumus sine hæresi.

147 Prima ratio probat, nõ solum posse voluntatem amplecti id, quod apparet minùs bonum, si efficaciùs, & vehementiùs eius bonitas repræsentetur ab intellectu, sed neque necessitari ab efficaciore propositione intellectus, quin saltem remaneat cum indifferentià contradictionis ad illud acceptandum, vel relinquendum: quidquid sit an habeat indifferentià contrarietatis ad acceptandum positivè oppositum. Neque ex nostrà doctrinà eliditur illud axioma; *omne peccatum oriri ex errore, vel ignorantia: sine dubio enim cognitio, quæ movet ad peccatum, non est ipsa*

cognitio vera per se, sed vel aliquis error, vel cognitio vera, prout coniuncta cum ignorantia alicuius alterius veritatis. Et ideò Deus, qui nullam habet ignorantiam, & Beati qui intuentur primam veritatem, non possunt peccare. Non tamen requiritur ad peccatum aliqua ignorantia antecedens, quæ non sit etiam in multis non peccantibus. Ignorantia quidem, vel error consequens est specialiter in peccatore; utpotè qui seducitur à peccato ad agnoscendam in illo hinc, & nunc aliquam bonitatem, quæ verè in ipso non est, vel ad ignorandam malitiam, quæ in ipso est.